

POVIJESNO - KNJIŽEVNI ITINERAR FULVIO TOMIZZA

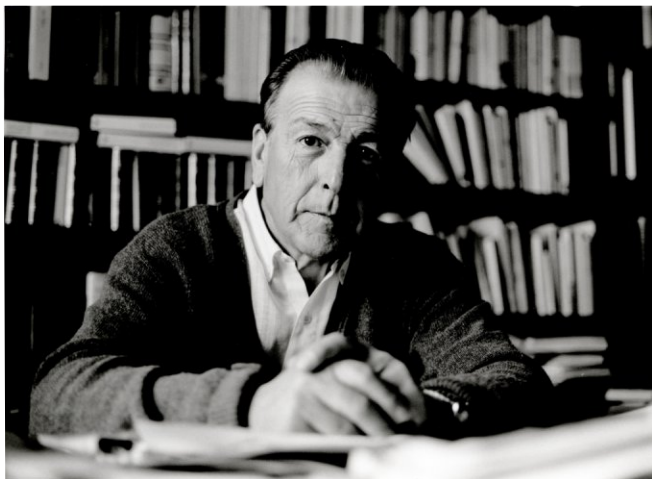
U POTRAZI ZA PROSTORIMA FULVIA TOMIZZE

Ova književna šetnja vijuga čitavim umaškim teritorijem s citatima Tomizzinih romana: *Materada*, *Bolji život*, *Peto godišnje doba*, *Moja književna ljeta*, *Kuća s bademom*, *Grešni odnosi*, *U zaleđu Trsta*.

Prateći itinerar, uronit ćemo u krajolike i svijet Fulvia Tomizze, doznati povijesne nedaće Umaštine i njezinih ljudi; tragediju egzodusa koja je na kraju Drugog svjetskog rata i narednih desetljeća obilježila i duboko izmijenila društveni i kulturni identitet Istarskog poluotoka.

Fulvio Tomizza (Juricani/Materada 1935.-Trst 1999.)

Fulvio Tomizza značajan je talijanski autor druge polovice dvadesetog stoljeća, autentičan glas umaškog kraja i okolnih sela te živi svjedok i kazivač povijesnih događaja koji su iz temelja promijenili istarski teritorij.

Tomizza se rodio 26. siječnja 1935. u Juricanima, zaselku župe Materada, jednog od naselja Grada Umaga. Roditelji su mu bili sitni zemljoposjednici i bavili se raznim trgovačkim poslovima. S deset godina Tomizza se preselio u Goricu kako bi pohađao sjemenište koje će napustiti i nastaviti školovanje kao učenik klasične gimnazije gdje je 1953. i maturirao. Godine su korjenitih društvenopolitičkih i kulturnih promjena na ovim prostorima. Dok su mu vršnjaci nastavljali studij u Trstu, a dio rodbine također selio u Trst, što se događalo u mnogim obiteljima, Tomizza je upisao studij Dramske umjetnosti i kinematografije u Beogradu, zahvaljujući stipendiji koju je dobio od Triglav filma iz Ljubljane. U Beogradu je živio osamljeno. Od boli i duboke nelagode spašava ga pisanje koje će mu postati sudbinom.

Zavukao sam se u svoju namještenu sobu s namještajem, izlazio samo na dva mršava obroka i sporazumio se s gazdaricom oko posudbe još pokrivača... Nije mi bilo do čitanja jer se nisam mogao usredotočiti. Nagonski bih grabio list papira, odvrtao nalivpero i kretao iscrtavati geometrijske likove, sređujući tako gomilu misli i osjećaja koji su me pritiskali sa svih strana. „U toj sobici....., možda je zapečaćena moja sudbina. Počeo sam pisati, to jest pokušao ispuniti iznenadnu prazninu koja se stvorila između mene i vanjskog svijeta.“

(*Kuća s badenom*, preveo Dean Trdak, Pučko otvoreno učilište „Ante Babić“, Umag, 2003., str. 9.)

Nakon beogradskog iskustva i kratkog boravka u Ljubljani u ulozi pomoćnog režisera, Tomizza se u proljeće 1954. vraća u Materadu. Obnavlja stara prijateljstva, proživljava nove ljubavi, osjeća da toj zemlji pripada. No vrijeme je teških i dramatičnih odluka, 5. listopada 1954.

potpisan je Londonski memorandum kojim se ukida Slobodni Teritorij Trsta (STT) formiran 1947. godine te Zona B STT-a prelazi pod jugoslavensku upravu. Prijelaz je pokrenuo razorni val iseljavanja čitavih obitelji što će nepopravljivo uzdrmati identitet umaškog kraja. Posljedično, stvari su se te jeseni promijenile i za mladoga Tomizzu i nova stvarnost, u kojoj se više nije snalazio, prisilila ga je da preispita odluku o ostanku.

No dogodilo se da su jedan po jedan otputovali svi prijatelji, a s njima i djevojke, uključujući i Renatu koju nisam imao snage zadržati nekim obećanjem, zatim moji rođaci, najbolji poznanici. U listopadu sam ostao s rijetkima u napuštenom selu, najbolje kuće postepeno su zauzimale obitelji iz unutrašnjosti... Netom prije isteka roka za egzodus, u potpunosti sam promijenio način razmišljanja: duša svih stvari, mjesta, sjećanja već se odselila i bila na drugoj strani. I tako otputovah znajući ili samo se pribijavajući činjenice da zauvijek odlazim u prostor negdje između, neutralan i neprohodan, gdje ću se mnogo puta osjećati otuđenim i od samog sebe.
 (Dalmatinski san, preveo Dean Trdak, Pučko otvoreno učilište Umag, 2002., str. 43.- 44.)

Tomizza je preselio u Trst gdje se zaposlio kao novinar u mjesnom studiju RAI-a. Godine 1960. izašao mu je prvi roman *Materada* koji je privukao pozornost talijanske kritike. Uslijedili su: *La ragazza di Petrovia* (Djevojka iz Petrovije) i *Il bosco d'acacie* (Bagremova šuma) koji su zajedno s *Materadom* objedinjeni u *Trilogia Istriana* (Istarska trilogija). S romanom *La quinta stagione* (Peto godišnje doba) 1965. je dobio nagradu *Selekcije Campiello*, a četiri godine poslije s *L'albero dei sogni* prvonagrađen je nagradom *Viareggio* za prozu. Godine 1970. objavio je zbirku oniričkih priča *La torre capovolta*. Uslijedila su još dva romana: *La città di Miriam* (Miriamin grad) 1972. i *Dove tornare* 1974. koji je dobio nagradu *Campiello* u Veneciji. Širu naklonost kritike i publike ostvario je 1977. s nagradom *Strega* za roman *La miglior vita* (Bolji život), preveden na deset jezika, a za njemački prijevod 1979. dobio je i nagradu austrijske države za europsku književnost.

Dva romana smještena u Trst objavljena su mu 1972. *La città di Miriam* (Miriamin grad) i 1980. *L'Amicizia* (Prijateljstvo).

Godine 1981. s romanom *La finzione di Maria* započinje ciklus romana povijesnog karaktera među kojima je najreprezentativniji *Il male viene dal Nord* (*Zlo dolazi sa sjevera*) iz 1984., u čijem je fokusu povijesna ličnost koparskog biskupa Petra Pavla Vergerija koji je prešao na protestantizam. Za uložених sedam godina minucioznog istraživačkog rada dodijeljen mu je počasni doktorat Sveučilišta u Trstu. Godine 1986. izašao je roman posvećen tragičnim zbivanjima tršćanskih Slovenaca *Gli sposi di via Rossetti* (*Mladenci iz ulice Rossetti*), slijede *Quando Dio uscì di chiesa*, *Poi venne Cerobyl*, *L'ereditiera veneziana*, *Fughe incrociate*, *I rapporti colpevoli* (*Grešni odnosi*) - nagrada *Selekcije Campiello* i nagrada *Giovanni Boccaccio*, *L'abate Roys e il fatto innominabile* te zbirka eseja *Alle spalle di Trieste*. Godine 1996. objavljen je *Dal luogo del sequestro*, a godinu poslije *Franziska*. Pisao je i priče za djecu: *Trick, storia di un cane* (1975.), *La pulce in gabbia* (1979.), *Il gatto Martino* (*Mačak Martin*) - 1983., *Anche le pulci hanno la tosse* (*Il buhe kašlju*) - 1993. i *La scoperta di Bild* (2010., objavljeno posthumno).

Tomizza je umro u Trstu 21. svibnja 1999., a sahranjen je u Materadi. Posthumno su mu objavljena djela: *La visitatrice* (*Posjetiteljica*) - 1999., *Nel chiaro della notte*, *La casa col mandorlo* (*Kuća s bademom*) - 2000., *Il sogno dalmata* (*Dalmatinski san*) - 2001., *L'Adriatico e altre rotte* (2007.) i *Le mie estati letterarie* (*Moja književna ljeta*) - 2009.

GRADSKA KNJIŽNICA UMAG
BIBLIOTECA CIVICA UMAGO